

ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЛІГА СТУДЕНТІВ АСОЦІАЦІЇ ПРАВНИКІВ УКРАЇНИ

**ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА
БЕЗПЕКИ СУСПІЛЬСТВА**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 21–22 травня 2015 року)

Суми
Сумський державний університет
2015

ДО ПИТАНЬ РЕФОРМУВАННЯ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Турнітько В. В.

Юридичний факультет, Сумський державний університет

Прокуратура в Україні найближчим часом буде реформована. І це не лише питання виконання одного з основних зобов'язань України перед Радою Європи, а й нагальна та очевидна соціальна потреба.

Головне завдання для суспільства полягає в тому, щоб не дозволити реформі перетворитися на імітацію шляхом внесення лише декоративних змін до засад діяльності органів прокуратури.

Прокуратура завжди мала особливий статус у системі органів державної влади України. Величезні повноваження в сфері кримінального переслідування, можливість втручання в бізнес діяльність та в судові процеси між приватними особами, а також великий арсенал видів тиску на судову владу – це наслідки розвитку прокурорської системи з кінця 1990-х років.

Наразі органи прокуратури в тій чи іншій мірі мають усі недоліки, що притаманні й іншим правоохоронним органам: непрозорість та неефективність результатів діяльності, корупція, надмірні адміністративні повноваження керівників, активна участь у політично заангажованих процесах, низький професійний рівень, закрита процедура призначення прокурорів на адміністративні посади.

Реформа прокуратури – це найважливіше зобов'язання України, що було взято нашою державою при вступі до Ради Європи ще в 1995 році. З того часу Парламентська Асамблея Ради Європи, інші європейські інституції та високопосадовці не втомлювалися нагадувати українській владі про необхідність реформування прокуратури. Завдання реформи – створити демократичну, професійну та самоврядну систему органів прокуратури, що у своїй діяльності керується Конституцією, законами та провідними європейськими стандартами прав людини [1].

14 жовтня 2014 року законопроект «Про прокуратуру» № 3541, підготовлений Комітетом ВРУ із законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності був прийнятий 316 голосами депутатів Верховної Ради України.

Даний законопроект є далеко не ідеальний із точки зору ступеню радикальності перебудови системи органів прокуратури. Але, усе ж таки зазначимо, що він містить низку принципових положень, які однозначно позитивно відобразяться на діяльності прокуратури, і її функціонування наблизиться до суспільних очікувань.

В проекті реорганізації прокуратури України було зазначено про більш гнучкої організаційної структури, оновлення кадрового складу прокурорів на конкурсній основі, скорочення кількості районних прокуратур та близько двох з половиною тисяч районних прокурорів. Головну увагу планується приділити кадровим питанням.

Однією з новацій запровадженої реформи є позбавлення прокуратури функції загального нагляду. До сьогодні вона дозволяла прокурорам втручатися в господарську діяльність підприємств та фізичних осіб. Але після нововведення її використання буде лише у формі представництва в суді інтересів неповнолітніх та недієздатних осіб, або у формі судового представництва інтересів держави у випадку, якщо захист цих інтересів не здійснює, або неналежним чином здійснює

орган державної влади, орган місцевого самоврядування. Це означає, що прокурори зосередяться на підтриманні обвинувачення в кримінальних провадженнях, наглядом за законністю в діяльності органів слідства та за діяльністю при виконанні покарань згідно із судовими вироками.

Важливим моментом у реорганізації є оптимізація прокуратури, бо згідно з проведеними дослідженнями, в Україні на даний момент на 100 тисяч населення 32 прокурора, в той час як європейський досвід – це набагато менше. Тож буде проведено скорочення кількості прокуратур. Замість 638 районних прокуратур, що діють в Україні буде створено 208 місцевих прокуратур. «На базі районних прокуратур будуть створені місцеві прокуратури. Всі працівники районних прокуратур зможуть здати відповідні тести як кваліфікаційні, так і на загальні знання», - пояснив заступник Генерального прокурора Давід Сакварелідзе, додавши, що найбільш революційною зміною механізму реорганізації при цьому стане набір керівників місцевих прокуратур виключно через відкритий конкурс [2].

Важливою складовою в даній реформі є запровадження прозорого та конкурсного порядку прийняття на роботу прокурорів. І як підтвердженням цього буде оголошений відкритий конкурс на вакантні посади 208-ми місцевих прокурорів. Конкурс відбудеться в 4 етапи: прийом заяв, професійні тести і тести на загальні знання, співбесіда тощо. Після цього вже Генеральний прокурор буде приймати рішення, кого призначати керівником місцевої прокуратури [2].

Конкурс буде побудований на рейтинговому підході до визначення кандидатів, відкритому оголошенні про наявні вакансії, складання іспиту у формі анонімного тестування та професійну підготовку в Національній академії прокуратури. Так само на конкурсній та прозорій основі відбувається переведення прокурорів з однієї прокуратури до іншої.

Поборотися за місце глави місцевої прокуратури зможе кожен юрист. «Це апробована міжнародна практика. Вони будуть заповнювати психометричний тест» [3].

Новими в оновленій прокуратурі будуть і зарплати, які будуть законодавчо закріплені. Вона складається з посадового окладу – у 2015 році мінімальний оклад дорівнюватиме 10 мінімальних заробітних плат (12180 тис. грн.), а з 2017 року 12 мінімальних заробітних плат (14616 тис. грн.) – та доплат за вислугу років і за зайняття адміністративної посади. Таким чином, у керівного складу органів прокуратури не буде інструменту тиску на підлеглих шляхом свавільного призначення їм премій або позбавлення певних доплат. Крім того, підвищення заробітної плати потягне за собою зменшення рівня корупції. «Ми зробимо все максимально, щоб заробітна плата прокурора і слідчого була високою. І ми не боїмося цього сказати. Тому що у нас нульова толерантність проти корупції. І буде нульова толерантність проти корупції в самій системі», – запевнив Давід Сакварелідзе [3].

Будуть запроваджені дві незалежні від керівництва прокуратури органи прокурорського самоврядування, що матимуть значні повноваження. Маються на увазі Рада прокурорів та Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів. Це є основною новацією закону. Новостворені органи не декоративні, а мають цілком реальні та вагомні інструменти впливу.

Так, Рада прокурорів вносить рекомендації про призначення та звільнення прокурорів з адміністративних посад, захищає прокурорів від незаконного впливу, у тому числі з боку керівного складу.

Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, у свою чергу – проводить

добір кандидатів на посаду прокурора; бере участь у переведенні прокурорів з одного органу прокуратури до іншого; розглядає скарги/заяви про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснює дисциплінарне провадження. Причому законом передбачено мінімізацію впливу на діяльність цих органів із боку керівного складу прокуратури.

Обидва органи обираються шляхом таємного голосування Всеукраїнською конференцією працівників прокуратури, де представники Генеральної прокуратури становлять абсолютну меншість.

До складу Ради прокурорів складається входять 13 осіб, лише два з яких є представниками Генеральної прокуратури. Крім того, два члени є представниками юридичних вузів. Членом Ради прокурорів не може стати прокурор, що займає адміністративну посаду, або входить до складу Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії.

У свою чергу, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів складається з п'яти прокурорів, двох учених, одного адвоката, трьох представників Уповноваженого Верховної Ради України із прав людини – правозахисників, представників громадських організацій.

Членом Комісії не може бути призначений народний депутат України, працівник органу виконавчої влади, СБУ, міліції, працівник Національної академії прокуратури України, суддя, а також прокурор, який перебуває на адміністративній посаді [4].

Тож чим більше повноважень у органів прокурорського самоврядування, які колегіально будуть вирішувати відповідні питання, тим менше шансів у керівників прокуратур (у тому числі, у генерального прокурора) втручатися у діяльність її працівників та отримувати неправомірну вигоду шляхом зловживання своїм службовим становищем.

За час свого становлення прокуратура України напрацювала собі досить гірку репутацію та масову недовіру до неї народом. Але на даний момент нове керівництво намагається виправити помилки своїх попередників. В цьому вони дуже розраховують на реформу даного відомства, що проводиться в даний, не легкий для країни, час.

При умові якщо все вище згадане буде втілене життя, то через декілька років, на нашу думку, у нас буде прокуратура європейських стандартів та повернеться довіра народу України до посадових осіб органів прокуратури.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Судові та правоохоронні органи України : підруч. / М.М. Бурбика, А.М. Куліш, В.С. Шапіро. — Х. : ТОВ «Діса плюс», 2013. – 228 с.
2. Офіційний сайт Генеральної прокуратури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gp.gov.ua/>
3. Сьогодні.ua офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukr.segodnya.ua/politics/reforms/reforma-prokuratury-sokrashcheniya-novye-zarplaty-i-testy-na-profprigodnost-598118.html>
4. Українська правда офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pravda.com.ua/rus/articles/2014/10/13/7040568/>